

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 2 • NR 13 • 1966

Fund og funderinger

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heralдинen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Fund og funderinger

Et 1300-tals signet fundet i Skåne

Spørgsmål:

Vedlagt sender jeg Dem aftryk af et signet, som blev fundet i jorden våren 1953 nord for Löddesborg (gård) — sydvest for Löddeköpinge, mellem Lund og Landskrona — ca. 900 m nord for, mod Hofferup kirke. Ved plantning af gammel ager. Nu fyrreskov. Ikke dybere end 15 cm, det blev pløjet op. Der har muligvis været en vej. Området er et flyvesandsområde, hvorfor vejen omlægges ofte.

Kan De sige noget om, hvor gammelt signetet er, eller hvem det har tilhørt?

M.R.

Svar:

Signeten har tilhørt Petrus, *rector ecclesie* i Hortaetorp (nuvarande Hofferup i Harjagers härad). Fyndplatsen, Löddesborg, ligger alldeles i närheten. Denne Petrus satte sitt sigill under en handling år 1343, enligt en teckning i Langebeks sigillsamling i Riksarkivet i Stockholm (nämnad i »Danske gejstlige sigiller« 1886, side 9), och jag undrar om det inte är just denna sigillstamp som har hittats. Sköldformen stämmer helt i tiden, och skölden är delad, med 7-uddiga stjärnor.

Samma vapen för även kanniken i Lund Laurens Aagesön åren 1416 och 1421, omnämnd i samma verk. Denne sistnämnde är säkerligen identisk med Laurids Agesön av släkten *Qvitzow*. Jag misstänkte från början att sigillet tillhört någon medlem av denna släkt, men någon Petrus kan jag ej finna i Danmarks Adels Arbogs genealogi över släkten. Detta hindrar dock ej att det funnits en med detta förnamn. *Qvitzow*-vapnet har normalt 6-uddiga stjärnor; 7-talet kan vara en brisyr. Att vederbörande tillhörde det andliga ståndet framgår också klart av korsstaven bak skölden.

Aftryk af sigillet fra Löddesborg, ca. 1½ gang forstørret. Indskrift: »S[IGILLUM] PETRI SACERDOTIS... Peter præsts segl«.

Släkten *Qvitzow* är känd i Prignitz sedan 1261, men medlemmar uppträder på danskt område redan före mitten av 1300-talet. Detta sigill skulle i så fall vara tidigaste belägget. Vapnet var i släktens hemtrakt en av silver och rött *styckad* sköld med två sexuddiga stjärnor av motsatta tinkturer och hjälmprydnaden en räv mellan två träd. Släktens danska gren förde skölden *delad* och som hjälmprydnad två vesselhorn.

Jan Raneke.

Tordenskiöld

Da jeg skrev min artikel om et hidtil ukendt Tordenskiöldsegl (HT nr. 10 p. 432, 1964), havde jeg kun kendskab til to aftryk af dette segl stammende fra breve dateret henholdsvis 8/2 og 16/3 1712. Aftrykkene var ikke særlig skarpe, og det var vanskeligt at se, hvad de forskellige figurer egentlig forestillede. Af det ma-

teriale, som jeg dengang havde kendskab til, fremgik det, at Tordenskiold eller Peter Wessel, som han hed på dette tidspunkt, havde skiftet segl inden for tiden 16/3 1712–9/2 1713. Af begivenheder i dette tidsrum, i forbindelse med hvilke han muligvis kunne have foretaget en seglskiftning, nævnedes jeg i artiklen hans overtagelse af kommandoen over fregatten *Løvendals Gallei* 2/5 1712, og udnævnelsen til »Capitain-Lieutenant« 14/10 s. å.

I tidsskriftet *Danske Samlinger* 1. række bind 2 fra 1871 er på siderne 306–27 gengivet 15 breve fra Peter Wessel. Siden da har originalerne til disse været upåagtede. Den almindelige antagelse inden for Tordenskioldforskningen har været, at disse originaler var gået tabt. I kildeudgaven af Tordenskiolds breve gengives brevene som afskrifter efter *Danske Samlinger*. Det er imidlertid lykkedes mig at finde disse originaler i en mappe i det danske Rigsarkiv. Den nøjagtige henvisning er: »XVI. Embeds- og Kommissionsarkiver, 17. Diverse Embedsarkiver, Søetaten, Over og Underordnede Bestillingsmands Arkiver, Peter Tordenskjolds Arkiv 1711–1712«. I alt 7 af de 16 Tordenskioldbreve, der lå i mappen, bar aftryk af det hidtil ukendte segl. Med dette materiale i hænde vil man nå et lille skridt videre i forsøget på at klargøre dette segls historie.

Det fremgår således, at Tordenskiold allerede har benyttet seglet 23/9 1711. Den 15. i samme måned havde han overtaget kommandoen — sin første selvstændige — over snauen *Ormen*. Endvidere mindsker det nyfundne materiale det tidsinterval, hvori seglskiftningen er sket, til de tre måneder mellem 17/6 og 17/9 1712. Dette betyder, at ingen af de af mig formodede begivenheder kan være

årsag til seglskiftningen. Hvad der da kan have været årsag hertil er vanskeligt at udfinde. Inden for det ovennævnte tidsinterval opholdt Tordenskiold sig 28/7–10/8 i Christiania og 13–19/9 i København.

Spørgsmålet om, hvorfor Tordenskiold skiftede segl, er således ikke løst. Ej heller spørgsmålet om, hvorvidt han selv havde ladet fremstille sit første segl, eller om dette var et, som han havde overtaget fra en anden. Tordenskiolds tipoldefader hed også Peter Wessel (PW). Der kunne således være tale om et arvestykke; nogle af de nyfundne aftryk viser imidlertid, at signetet må have været ret nyt, da det blev benyttet i 1711–12.

Aftrykkene, der nu er kommet til mit kendskab, har rent heraldisk yderligere afsløret et par detaljer. Jeg hælder nu stærkt til den anskuelse, at de tre dyr i skjoldet (se fig. 3 til min artikel) er hunde eller ulve. Hjelmfiguren er det samme hovede, som er på de tre hunde (?) i skjoldet. Den buede streg, der får tanken ledt hen på et horn, har intet med hjelmfiguren at gøre. Hjelmfiguren er, såvidt jeg kan se, et hundehovede med to »spidsede« ører. Ovenover hjelmfiguren er i dexter side anbragt en halvmåne med en svag antydning af et ansigt i månebilleddets konvekse del og en stjerne (det traditionelle månesymbol!). Øverst i seglets midte er solen med sine stråler anbragt. Den sinister figur er den vanskeligste at tyde. På et par af de bevarede aftryk minder den stærkt om en komet, men på andre aftryk minder stregerne, som forbinder solen og denne figur, om en flitsbue og forstyrrer denne antagelse. På det tydeligste aftryk synes figuren at forestille det traditionelle symbol for stjernebilledet Skytten (sic!).

Hans Christian Bjerg

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.